

IOAN MASSOFF

Teatrul românesc.

Privire istorică, (vol. 6)*

După un travaliu de două decenii — în limitele tipăririi — „privirea istorică” asupra teatrului românesc pătrunde, cu exemplară consecvență, în epoca modernă a scenei naționale. E un subtitlu ales din prudență de agreabilul reporter al „Rampei” de altădată, reporter ce-și ascundea, sub „fardul” (a debutat ca un roman purtând acest titlu) gazetăriei, curiozități istoriografice, cînd discuta, cu iluștrii săi contemporani, „despre ei și despre alții” (un titlu de rubrică teatrală, cu istoria ei). Spun „din prudență”, fiindcă, bănuiesc, nici Ioan Massoff nu era prea convins de longevitatea acestei opere, însumînd, azi, 3.000 de pagini. În mult vitregita noastră istoriografie de teatru, nu lipsesc studiile parțiale, unele, excelente. Arhivele naționale conservă fonduri de neprețuit; dar lipsa un om al renunțărilor de sine, un erou al breslei, care să cuprindă cît poate fi omeneste posibil să cuprindă din nesecatul izvor de documente. Alături de celălalt scormonitor de trecut scenic, George Franga, Ioan Massoff merită, înainte de toate, omagiul tuturor oamenilor de teatru. Amendabilă, ca orice operă de proporții și de pionierat, istoria sa este necesară culturii prin uriașul material informativ, menit să stimuleze noi generații de cercetători.

Întrii, coautor cu George Baiculescu, în 1935, la un scurt studiu asupra „Societății Filarmonice”, apoi, semnatarul unei utile cronologii de repertoriu a Teatrului Național din București, agrementată cu anecdote, Ioan Massoff și-a publicat, mai ales în „Rampa” interbelică, schițele de istorie teatrală, conținînd, în genere, date noi despre actori clasici. Metoda sa de lucru s-a fixat de atunci, și cine îi citește monografia *Matei Millo* se poate edifica. Din material abundent se întocmește o fișă de caracter artistic, încercată de date biografice copios amănunțite. Momentul teatral este și el reconstituit pe marginea îngălbenitelor foi de la „arhive”, conștiințos, cu scrupulozitatea diacului temător să nu scape amănuntul de culoare și personalitate. E linia istoriografică a lui Teodor Burada, în care cronologia e suverană.

Subsolurile de pagini dublează în importanță paginile însele, încît monografiile de actori, cu aparat critic minim, prilejuiesc adevărate momente de destindere, între campaniile duse pe toate fronturile arhivistice.

Așadar, opera de durată și de căpetenie a lui Ioan Massoff, *Teatrul românesc. Privire istorică*, a ajuns la volumul șase. Nu cunoaștem intențiile autorului, care-și fragmentează cercetarea după criterii ce ne scapă; e de dorit, însă, ca studiul să cuprindă întreaga perioadă interbelică. Sumarul volumului de față tratează *Teatrul românesc în perioada 1925—1931*, avînd în completare excursul documentar privind *Teatrul din Craiova între anii 1879—1916*. I s-a reпоșat autorului, la volumele anterioare, excesul de informație, în dauna judecății de valoare, aceasta, dintr-o neînțelegere a formulei de redactare. Trebuie un oarecare exercițiu al lecturilor din cărțile vechi ale istoriei noastre de teatru ca să se pătrundă rostul acestei cronologii. Cu judeicioasă înțelegere a valorilor, Ioan Massoff doarește să dea un *sens* istoriei teatrului, „investindu-i” viața, cronicărește, fără pasiuni și amendamente, ceea ce ar presupune cadre istorice precise, momente fixate.

Opera lui Ioan Massoff încheie o etapă în istoriografia teatrului românesc. O etapă istorică, de defrișare. Acest volum vine, mai mult ca oricare altul din cele precedente, în sprijinul afirmației. Tumultul perioadei interbelice, fluctuațiile crizelor economice, criza de repertoriu, încercările de sincronizare cu avangarda europeană au mai fost cercetate, e adevărat, dar Ioan Massoff oferă *documentația*, datele certe și esențiale, mai ales esențiale, dintr-un derutant hășiș de date. Directoratele Ion Minulescu și Al. Hodoș, puse sub semnul frământărilor unei societăți în criză, agitațiile de la Opera Română concesionată, paralel cu eforturile eroice de a supraviețui, ale companiilor particulare Bulandra-Manolescu-Maximilian-Storin sau Ion Iancovescu, nu pot fi înțelese decît prin această etapă istoriografică, în care se fixează contracte și petiții, memorii și articole de ziar, într-o unitate a nobilei idei de sacrificiu și perseverență în numele artei. Ar fi de prisos să defalcăm fiecare secțiune a sumarului, căci în tot locul concluziile ar repeta constatările de mai sus. Ne-a interesat metoda și situarea într-o familie de spirite.

Este momentul să apreciem un fapt îmbucurător. Istoriografia teatrului românesc este sintetizată în trei opere: tratatul academic *Istoria teatrului în România* (trei tomuri), *Teatrul românesc. Privire istorică* (șase volume) de Ioan Massoff și varianta iconografică a acestor istorii, *Muzeul Teatrului Național*.

Ionuț Niculescu

* Ioan Massoff: *Teatrul românesc. Privire istorică*, vol. VI, Minerva, București, 1976.